

Jan Komasa, *Corpus Christi*

Polen, 2019, 101 minuten

‘Weet u waar wij goed in zijn? In mensen opgeven. Ze met de vinger nawijzen. Vergeven betekent niet “vergeten”. Het betekent niet doen alsof er niets gebeurd is. Vergeven betekent “houden van”. Van iemand houden ondanks zijn misstap. Wat die ook moge zijn.’ Met deze woorden spreekt Daniel de gelovigen toe in de kerk waar hij in vol ornaat de mis opdraagt. Hij vervangt tijdelijk de pastoor in een klein Pools dorp, waar criminelen de kans wordt geboden te werken in een houtfabriek, om zo te re-integreren in de samenleving.

Ook Daniel, net vrijgelaten uit een instelling voor jeugddetentie, is op weg naar die fabriek. Maar hij heeft een ander verlangen: hij wil zielsgraag priester worden, net zoals de priester in de jeugdinstelling, die voor hem mentor en rolmodel was. Dankzij die man is het geloof innerlijk in Daniel gaan leven. In plaats van de fabriek, wandelt hij de kerk binnen. Tegen een meisje dat hem aanspreekt als een crimineel uit de houtfabriek, zegt hij dat hij priester is. Hij laat haar een habijt zien die hij tijdens een feestje met oude kameraden ergens zag liggen en meenam.

Het meisje brengt hem naar de pastoor. Deze is blij met het bezoek en vraagt Daniel om hem enkele dagen te vervangen. Na enige aarzeling gaat Daniel op zijn verzoek in. Maar de pastoor blijft langer weg en Daniel voelt zich wonderlijk goed thuis in zijn nieuwe rol. Hij verdiept zich in de bijbel, neemt de biecht af en dient de laatste sacramenten toe. Alles vaak op eigen en originele wijze. Soms breekt zijn oude identiteit even door en danst hij, rookt een jointje en sleutelt aan zijn brommer.

Algauw ontdekt hij dat mensen in het dorp een onverwerkt trauma hebben. Zes jonge mensen in een auto zijn verongelukt toen ze werden aangereden door een tegemoetkomende auto, waarvan de bestuurder ook omkwam. Diens weduwe is verstoten uit de dorpsgemeenschap. Zij krijgt de schuld van het ongeluk. Er is veel pijn en woe-

de die niet worden uitgesproken maar de verhoudingen verpesten. Maar waren die jongens wel zo onschuldig? Daniel maakt dit trauma op een eigen, aangrijpende wijze bespreekbaar.

De hele film is heftig en grijpt je aan. Je ervaart het talent van Daniel om als geestelijk verzorger naar anderen te luisteren, samen te bidden en ruimte te geven aan wat hen op het hart ligt. Hij kan een dialoog aangaan, betekenissen benoemen en het geloof inzetten in de gesprekken. Ook de machtige burgemeester – tevens eigenaar van de houtfabriek – leert hij een lesje in bescheidenheid, wat hem niet in dank wordt afgenomen. Het lukt hem om de cultuur van achterbaksheid, veroordeling en schijnheiligheid open te breken, zodat er weer ruimte komt voor verbondenheid.

Tegelijkertijd zit de kijker met gekromde tenen: hoe moet dit aflopen? Hoe kan een jongeman zonder culturele bagage en met een strafblad, maar met een verlangen naar een ander leven, uitgroeien tot een volwaardig lid van een samenleving waarin een harde en autoritaire mo-

raal de boventoon voert en men geen weet heeft van moderne psychologische inzichten? De burgemeester is hem liever kwijt dan rijk. De kerkelijke autoriteiten rekenen het Daniel zwaar aan dat hij zich ten onrechte als priester heeft uitgegeven. Niemand steekt een hand uit om hem andere, nieuwe kansen te bieden. Hij moet terug naar de jeugdinrichting. Binnen de treiterige, pesterige en haatdragende sfeer van die instelling krijgt zijn oude ik weer de overhand.

Terecht werd de film, die gebaseerd is op een waargebeurd verhaal, in 2020 bekroond met een Oscar voor beste niet-Engelstalige film. *Corpus Christi* is een film die door hart en ziel snijdt.

Ina Brouwer, voorheen docente aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. E-mail: ibrouwer@ziggo.nl.

Anne Margriet Pot, *Zorgen van een mantelzorger. Een dozijn dagelijkse dilemma's*

Utrecht, KokBoekencentrum, 2020
ISBN 978 90 4353 342 3

‘Geen zorgprofessional heeft mij gedurende de zorg voor mijn ouders naar mijn dilemma’s gevraagd of er met me over gesproken,’ stelt auteur Anne Margriet Pot in haar voorwoord. In *Zorgen van een mantelzorger* vertelt ze daarom over een dozijn dilemma’s waar zij als dochter tegenaan is gelopen.

Pot is, onder andere als hoogleraar en beleidsmaker, jarenlang ervaren in de langdurige zorg. Toch merkt zij dat de directe zorg voor je ouders nieuwe kennis en andere ervaring geeft dan je uit onderzoeken en bureauwerk opdoet. Het raakt je immers direct en je neemt het mee naar huis. Je moet wikken en wegen, slaapt er soms slecht van en wordt zelfs tot het diepst van je ziel geraakt. Dat is andere koek.

Vanuit die kennis als ervaringsdeskundige beschrijft zij herkenbare dilemma’s voor mantelzorgers, zoals: is het beter als je ouders samen in een verpleeghuis gaan wonen of kan degene

met minder zorgbehoefte beter thuisblijven? En: moet je dan kiezen voor een verpleeghuis dichtbij jou, waardoor je ouders wel hun vertrouwde omgeving kwijtraken? En wat moet je doen als je moeder dementie heeft en dingen zegt die feitelijk niet kloppen: meepraten of tegenspreken? Of over de samenwerking met zorgprofessionals: moet je wel kritisch zijn als dingen niet goed gaan, als het zich dan tegen jou of je ouders kan keren, omdat de professionals een hekel aan je krijgen?

Pot schrijft gedreven en persoonlijk over haar zoektocht in deze herkenbare en veelvoorkomende dilemma’s. Ze geeft daarbij tips, maar vooral een inkijk in haar eigen manier van hiermee omgaan. Dat is ook mooi: er is geen goed of fout, behalve dat het fout is om niet goed naar de individuele omstandigheden te kijken en daarop af te stemmen.

‘Deze bundel is niet bedoeld als aanklacht,’ schrijft Pot; ze wil zorgprofessionals, -organisaties of gemeenten niet aan de schandpaal nagelen. Toch kan niet gezegd worden dat ze dat nalaat. Regelmatig zijn er in het boek kritische noten naar deze betrokkenen te ontwaren, zoals wanneer een tirade wordt samengevat in de zin: ‘Omdat veel dingen niet zo lopen als zij zouden moeten, heeft mijn zus zo langzamerhand een dagtaak aan de zorg voor mijn ouders.’

Anderzijds spaart zij ook zichzelf niet. Ze vertelt open en eerlijk over haar worsteling of ze wel of niet naar Genève moet verhuizen voor haar werk, nu haar ouders zo afhankelijk worden. Ook het steeds weer zoeken naar je eigen grenzen, het omgaan met schuldgevoelens en zelfs de verhoudingen met bijvoorbeeld haar zus komen ter sprake. Want de zorg voor je ouders zet ook de relatie met broers en zussen vaak op scherp. Het is verrijkend dat Pot hierover zo openhartig en kwetsbaar schrijft.

Het boek vol dilemma’s voor mantelzorgers is een aanwinst voor ieder die zorg draagt voor iemand, waarbij er vooral herkenning zal zijn voor mensen die afhankelijk zijn van langdurige zorg. Het is een gebied waarin Pot professioneel expert is, waarvan ze ook regelmatig in het boek